

Kårkulla samkommun

Kuntayhtymäjohtaja Sofia Ulfstedt
OTM Marcus Henricson

Eduskunnan sosiaali- ja terveystoimikunnalle

Asiantuntijalausunto:

Erytishuollon ja muiden vammaispalvelujen järjestämisestä ruotsiksi sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä

Tässä asiantuntijalausunnossa kuvataan seuraavien palvelumuotojen järjestämisen ja tuottamisen edellytyksiä ja ratkaisuja sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä:

- voimassa olevan lain mukaan erityishuoltopiirien järjestämisvastuulla olevat kehitysvammaisten erityishuoltopalvelut, sekä
- niiden yhteydessä mahdollisesti myös muiden asiakasryhmien vammaispalvelut, joiden järjestämisestä kunnat tällä hetkellä vastaavat.

Tässä asiantuntijalausunnossa näistä palveluista käytetään yhteisnimitystä *vammaispalvelut*.

www.henricson.fi

Sisältö:

1	NYKYTILA.....	3
1.1	LAKISÄÄTEINEN KUNTAYHTYMÄ, VALINNANVAPAAUS PALVELUISSA	3
1.2	VAHVA ERITYISOSAAMINEN, MAANTIETEELLISESTI HAJAUTETTU TOIMINTA	3
1.3	ASIAKASPOHJA JA KRIITTINEN MASSA	3
1.4	KIELI- JA KULTTUURIYMPÄRISTÖ ON TÄRKEÄ LAATUTEKIJÄ	4
2	RUOTSINKIELISTEN PALVELUJEN ERITYISHAASTEET	4
3	KAKSI PÄÄKYSYMYSTÄ: JÄRJESTÄMISVASTUU JA TUOTANTOVASTUU	5
4	TULEVA MALLI: LIIKELAITOS, OSTOPALVELUT, ASIAKASSETELIT JA HENKILÖKOHTAINEN BUDJETTI	6
4.1	MAAKUNNAN JÄRJESTÄMISVASTUU JA RAHOITUSVASTUU	6
4.2	SUORAT PALVELUOSTOT TOISEN MAAKUNNAN LIIKELAITOKSELTA.....	6
4.3	ASIAKASSETELIT	7
4.4	HENKILÖKOHTAINEN BUDJETTI	7
5	JÄRJESTÄMISVASTUUN VAIHTOEHTOJA	8
5.1	JÄRJESTÄMISVASTUU ANNETAAN LAISSA YHDELLE MAAKUNNALLE.....	9
5.2	JÄRJESTÄMISVASTUU ANNETAAN VALTIONEUVOSTON ASETUKSESSA YHDELLE MAAKUNNALLE.....	10
5.3	MAAKUNNAT SOPIVAT JÄRJESTÄMISVASTUUN ANTAMISESTA YHDELLE MAAKUNNALLE	10
6	TUOTANTOVASTUUN VAIHTOEHTOJA.....	11
6.1	ERILLINEN LIIKELAITOS TUO MERKITTÄVIÄ ETUJA	11
6.2	YKSI TAI USEAMPI PALVELUJA TUOTTAVA OSAKEYHTIÖ.....	12
7	MAAKUNTIEN VÄLINEN YHTEISTYÖ EI OLISI JULKISTA HANKINTAA.....	13
8	YHTEINEN LAUTAKUNTA JA/TAI JOHTOKUNTA	13
9	LAINSÄÄDÄNTÖÄ KOSKEVAT JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET.....	14
9.1	JÄRJESTÄMISVASTUUUSTA TULISI SÄÄTÄÄ LAILLA	14
10	MAAKUNTIEN VÄLISEN YHTEISTYÖN KÄYTÄNNÖN TOTEUTUKSESTA.....	15
10.1	YHTEISEN LAUTAKUNNAN PERUSTAMINEN	15
10.2	LIIKELAITOKSEN JA YHTEISEN JOHTOKUNNAN PERUSTAMINEN.....	15
10.3	YHDEN TAI USEAMMAN OSAKEYHTIÖN PERUSTAMINEN.....	15
11	YHTEYSTIEDOT	16

1 Nykytila

1.1 Lakisääteinen kuntayhtymä, valinnanvapaus palveluissa

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan erityishuoltopiirit, jotka pääsääntöisesti ovat seudullisia kuntayhtymiä, vastaavat kehitysvammaisten erityishuoltopalvelujen järjestämisestä. Tähän sääntöön on kaksi poikkeusta: Helsingin kaupunki, joka lain mukaan muodostaa oman suomenkielisen piirinsä, sekä Kärkulla samkommun, joka tarjoaa ruotsinkielisiä erityishuoltopalveluja koko maassa.

Kärkullan jäsenyys on kaksikielisille kunnille lakisääteinen. Kuntayhtymällä on jäsenkuntia viidessä maakunnassa (Keski-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Varsinais-Suomi, Uusimaa ja Kymenlaakso). Erityishuoltolain 6 §:n 5 momentin mukaan kyseisellä kuntayhtymällä on ruotsinkielisten erityishuoltopalvelujen maanlaajuinen järjestämisvastuu.

Jäsenkunnille ei ole lakisääteistä velvollisuutta käyttää Kärkullan palveluja. Jokainen kunta päättää kuitenkin vapaasti siitä, keneltä se ostaa palveluja ja missä laajuudessa se mahdollisesti tuottaa niitä itse. Käytännössä Kärkulla kuitenkin tuottaa valtaosan ruotsinkielisistä kehitysvammaisten erityishuoltopalveluista, sekä tietyssä laajuudessa myös muiden vammaisryhmien palveluita.

1.2 Vahva erityisosaaminen, maantieteellisesti hajautettu toiminta

Kuntayhtymän keskushallinto, asiantuntija- ja kehityskeskus sekä hoitokoti sijaitsevat Paraisilla. Seudullisia erityisneuvoloita on Pietarsaareessa, Vaasassa, Närpiöllä, Paraisilla, Tammisaaressa, Helsingissä ja Porvoossa. Lisäksi kuntayhtymällä on yli 40 toimintayksikköä, kuten asumisyksiköitä, työkeskuksia ja päivätoimintayksiköitä, joilla on noin 100 toimipistettä neljässä maakunnassa.

Käytännössä ruotsinkielisten erityishuoltopalvelujen erityisosaaminen on hyvin pitkälti keskittynyt Kärkullan organisaatioon, joka työllistää n. 1 000 henkilöä. Kuntayhtymän talousarvio on n. 60 miljoonaa euroa.

Ruotsinkielisten erityishuoltopalvelujen erityispiirteenä on toiminta-alueen maantieteellinen laajuus, Kokkolasta Kotkaan. Hyvä palvelutaso edellyttää vahvaa läsnäoloa kaikilla kaksikielisillä seuduilla. Toisaalta asiakaspohja riittää vain yhden asiantuntija- ja kehityskeskuksen ylläpitoon.

Näin Kärkullan organisaatiossa on päädytty nykyiseen toimintamalliin, jossa Paraisilla sijaitseva asiantuntija- ja kehityskeskus ja keskushallinto palvelevat seudullisia erityisneuvoloita ja paikallisia toimintayksiköitä.

1.3 Asiakaspohja ja kriittinen massa

Tällä hetkellä Kärkullalla on noin 1 300 asiakasta. Ottaen huomioon lainsäädännön tiukat vaatimukset sekä asiakkaiden, heidän läheistensä ja jäsenkuntien palveluodotukset nykyinen asiakaspohja on lähellä kriittistä rajaa. Tätä pienemmällä asiakaspohjalla laadukkaiden, kustannustehokkaiden ja asiakkaiden tarpeisiin vastaavien palvelujen tarjoaminen koko toiminta-alueella kävisi hyvin vaikeaksi. Myös yhteisten

asiantuntijapalvelujen sekä tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoittaminen edellyttää vähintään nykyistä asiakaspohjaa.

Runsaan 60 vuoden historiansa aikana Kärkulla on kehittänyt erityistehtäviensä edellyttämän organisaatorakenteen, toimintakulttuurin ja erityisosaamisen. Sote- ja maakuntayhdistyksen yhteydessä tätä ainutlaatuista pääomaa kannattaakin pyrkiä säilyttämään mahdollisimman eheänä, sillä sen rakentaminen uudestaan täysin uuteen organisaatioon kestäisi todennäköisesti monta vuotta ja maksaisi merkittäviä summia.

Yllä mainituista syistä järjestämisvastuun jakaminen usean maakunnan kesken ei olisi toimiva ratkaisu. Ruotsinkielisen erityishuoltopalvelujen järjestäjän erityisosaamisen rakentaminen esim. kolmeen maakuntaan rinnakkain tuskin on toiminnan, talouden tai rekrytoinnin näkökulmasta realistista.

1.4 Kieli- ja kulttuuriympäristö on tärkeä laatutekijä

Vammaispalveluissa palvelujen kieli on erittäin keskeisessä asemassa. Asiakkaiden ja heidän omaistensa kannalta on ratkaisevan tärkeää että palvelut tuotetaan paitsi asiakkaan omalla kielellä myös omaksi koetussa kieli- ja kulttuuriympäristössä. Laadukkaat, turvalliset ja kokonaistaloudellisesti tehokkaat palvelut pystytään parhaiten turvaamaan silloin kun palveluorganisaation työkieli on sama kuin asiakkaan äidinkieli.

2 Ruotsinkielisten palvelujen erityishaasteet

Tällä hetkellä eduskunnassa käsiteltävien hallituksen esitysten mukaan kaikkien verovaroin rahoitettujen sosiaali- ja terveystalouden palvelujen järjestämisvastuu siirtyisi kunnilta ja kuntayhtymiltä uusille maakunnille 1.1.2020. Se koskee myös tämän muistion aiheena olevia palveluja.

Yhden maakunnan alueella toimivat erityishuoltopiirit siirtyvät maakunnalle sellaisinaan, omaisuuksineen, velkoineen, toimintoineen, henkilökuntineen, sopimuksineen ja muine sitoumuksineen. Piiri jolla on jäsenkuntia useassa maakunnassa jaetaan maakuntien kesken kuntien peruspääomaosuuksien suhteessa (ehdotus maakuntalain ym. lakien voimaantulon jälkeen annettavaksi laiksi 18 §:n 3 momentti).

Kuten yllä todetaan, Kärkullalla on jäsenkuntia viidessä maakunnassa (Keski-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Varsinais-Suomi, Uusimaa ja Kymenlaakso). Mikäli hallituksen esitys hyväksytään nyky muodossaan eikä asianomaiset toimijat tee muita päätöksiä, Kärkullan toiminta ja resurssit jaetaan näiden maakuntien kesken.

Toiminnan jakautuessa yllä kuvatulla tavalla yksittäisten maakuntien volyyymista tulee niin pieni, että tarvittavan erityisosaamisen ylläpitäminen käy hyvin vaikeaksi. Riski on silloin hyvin suuri, ettei kukaan pysty tarjoamaan kehitysvammaisten erityishuoltopalveluja ja muita vammaispalveluja ruotsiksi tavalla joka

- turvaa perustuslain 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisuuden lain edessä,
- turvaa molempien kieliryhmien sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista huolehtimisen samanlaisten perusteiden mukaan perustuslain 17 §:n mukaisesti, sekä
- turvaa jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveystalvet perustuslain 19 §:n mukaisesti.

Keskeiseksi kysymykseksi muodostuu siis:

Miten ruotsinkielisten vammaispalvelujen erityisosaaminen ja muut resurssit voidaan pitää koossa sote- ja maakuntauudistuksen toteutuessa?

3 Kaksi pääkysymystä: järjestämisvastuu ja tuotantovastuu

Voimassa olevan lain mukaan kehitysvammaisten erityishuoltopalvelujen järjestämisvastuu on erityishuoltopiireillä, edellä todetun mukaisesti. Kyseisten palvelujen järjestäminen ruotsiksi on Kärkullan vastuulla.

Järjestämisvastuu tarkoittaa että erityishuoltopiirit, mukaan lukien Kärkulla, vastaavat kyseisten palvelujen järjestämisestä. Lakisääteisenä kuntayhtymänä Kärkulla laskuttaa järjestämistään palveluista asiakkaiden kotikuntia. Nykymallissa palvelut siis rahoittavat viime kädessä kunnat.

Erityishuoltopiirit eivät ole velvollisia tuottamaan palveluja itse. Viranomaistoimintoja lukuun ottamatta ne voivat itse päättää mitkä palvelut ne tuottavat itse, ostavat muilta palveluntuottajilta tai esim. tuottavat omissa tytäryhtiöissään.

Tällä hetkellä Kärkulla tuottaa valtaosan järjestämisvastuuseen kuuluvista palveluista itse. Asiakas pohja on rajallinen ja toiminta hajautettu laajalle maantieteelliselle alueelle. Siksi valtaosaa toiminnasta, mukaan lukien viranomais- ja asiantuntijatoiminnot sekä asiakaspalvelujen tuotanto, kannattaa pitää samassa organisaatiossa. Tämä mahdollistaa synergioita sekä henkilöstöresurssien ja osaamisen tehokasta hyväksikäyttöä.

Hallituksen esitysten mukaan järjestämis- ja tuotantovastuu tulisi erottaa niin, että järjestämisvastuu on maakunnilla tuotantovastuun jakautuessa eri palveluntuottajien kesken usean eri mekanismin kautta. Muita palveluja kuin viranomaistoimintoja voisivat tuottaa maakunnan liikelaitos, maakunnan yhtiöt, kaupalliset toimijat tai järjestöt.

Jäljempänä tarkastellaan ensin järjestämisvastuun ja tuotantovastuun vaihtoehtoja erikseen. Sen jälkeen kuvataan ruotsinkielisten vammaispalvelujen mahdollisia ratkaisumalleja sekä miten järjestämisvastuusta ja tuotantovastuusta muodostuva kokonaisuus voitaisiin järjestää eri malleissa.

4 Tuleva malli: liikelaitos, ostopalvelut, asiakassetelit ja henkilökohtainen budjetti

4.1 Maakunnan järjestämismvastuu ja rahoitusvastuu

Hallituksen esitysten mukaan kaikkien verovaroin rahoitettujen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämismvastuu siirtyisi maakunnille 1.1.2020. Se koskee myös tämän muistion aiheena olevia palveluja erityishuoltopalveluja ja muita vammaispalveluja.

Maakuntalakiehdotuksen 7 §:n mukaan tehtävien hoidosta järjestämismvastuussa oleva maakunta vastaisi asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden:

- yhdenvertaisesta saatavuudesta;
- tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä;
- tuottamistavasta;
- tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta;
- viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä.

Maakunta vastaa tehtäviensä rahoituksesta, vaikka järjestämismvastuu on siirretty toiselle maakunnalle tai tehtävän hoitamisesta vastaa lain perusteella toinen maakunta.

Erytyishuoltopalvelut ja muut vammaispalvelut eivät muodostaisi valinnanvapauslakiehdotuksen 18 §:ssä tarkoitettuja suoran valinnan palveluja. Palvelusta riippuen maakunta voi oman valintansa mukaan

- tuottaa palvelut itse;
- ostaa palvelutuotannon tai sen osia toiselta palveluntuottajalta julkisena hankintana;
- ostaa palvelutuotannon tai sen osia toisen maakunnan liikelaitokselta suoraan, ilman kilpailuttamista julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 16 §:n mukaisesti;
- antaa asiakkaalle toisen palveluntuottajan käyttämistä mahdollistavan asiakassetelin; tai
- antaa asiakkaalle henkilökohtaisen budjetin, joka antaa asiakkaalle mahdollisuuden valita palvelutarpeensa edellyttämät palveluntuottajat.

Asiakassetelillä tai henkilökohtaisella budjetilla ei voitaisi saada maakunnan liikelaitoksen tuottamia palveluja. Asiakkaan kieltäytyessä ottamasta vastaan asiakasseteliä tai henkilökohtaista budjettia maakunnan liikelaitoksen tulisi huolehtia palvelujen tuottamisesta muulla tavoin.

4.2 Suorat palveluostot toisen maakunnan liikelaitokselta

Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 16 §:n mukaan julkista hankintaa koskevaa sääntelyä ei sovelleta hankintayksiköiden väliseen hankintaan, jolla hankintayksiköt toteuttavat yhteistyössä ja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi niiden vastuulla olevat yleisen edun mukaiset julkiset palvelut.

Lisäksi edellytyksenä on, että enintään viisi prosenttia ja enintään 500 000 euron osuus yhteistyön piiriin kuuluvista palveluista tuotetaan muita kuin sopimuksen osapuolia varten. Kyseistä lisäehtoa ei kuitenkaan sovelleta, kun yhteistyön piiriin kuuluvissa palveluissa ei ole markkinaehtoista toimintaa.

Maakuntien väliseen erityishuoltopalvelujen ja muiden vammaispalvelujen kauppaan tämä tarkoittaisi, että maakunta voisi myydä niitä palveluja toiselle maakunnalle tai toisille maakunnille ilman rajoituksia jos tuottajamaakunta ei myy enemmän kuin 5 % vastaavien palvelun tuotannostaan muille kuin maakunnille, eikä mahdollisille muille ostajille tapahtuva myynti ylitä 500 000 euroa vuodessa.

Maakunnan myydessä palveluja toiselle maakunnalle yllä mainitun mukaisesti sen ei maakuntalakiehdotuksen 112 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan katsottaisi hoitavan tehtävää kilpailutilanteessa markkinoilla. Palvelutuotanto voisi siis tapahtua maakunnan liikelaitoksen omana tuotantona, eikä sitä välttämättä tarvitsisi yhtiöittää.

4.3 Asiakassetelit

Valinnanvapauslakiehdotuksen 24 §:n 1 momentin mukaan maakunnan liikelaitoksen tulisi tarjota asiakkaalle asiakasseteli mm. kehitysvammaisten ja muiden vammaisten asumispalvelujen saamiseksi.

Asiakasseteli vastaisi nykyistä palveluseteliä ja siinä maakunta sitoutuisi korvaamaan asiakkaan valitseman palveluntuottajan antaman palvelun kustannukset tiettyyn määrään asti.

Liikelaitos määrittelisi tarkemmin asiakaseteleillä tarjottavat palvelut. Kyseisen pykälän 2 momentin maakunta saisi rajata asiakassetelin käyttöönoton laajuutta, jos se olisi välttämätöntä palvelukokonaisuuksien toimivuuden tai palvelujen kustannustehokkaan järjestämisen perusteella.

Maakunta saisi ottaa asiakassetelin käyttöön myös muissa sosiaali- ja terveystalveissa. Ellei maakunta pystyisi tarjoamaan terveydenhuoltopalveluja niin terveydenhuoltolain mukaisen niin kutsutun hoitotakuun asettamisessa määräajoissa, olisi maakunnan tarjottava asiakkaalle asiakasseteli.

4.4 Henkilökohtainen budjetti

Valinnanvapausehdotuksen 27 §:n mukaan maakunnan liikelaitoksen olisi tarjottava henkilökohtaista budjettia tiettyihin palveluihin, mm. kehitysvammaisten erityishuoltopalveluihin. Maakunta voisi päättää käyttää henkilökohtaista budjettia myös muiden palvelujen tuottamisessa.

Henkilökohtainen budjetti tarkoittaisi, että asiakkaalle annettaisiin oikeus valita palveluja ja palveluntuottajia tiettyyn rahamäärään asti, joka perustuu asiakkaan palvelutarpeeseen sekä siihen mitä kyseisten palvelun tuottaminen liikelaitoksen omana toimintana maksaisi.

Henkilökohtaista budjettia voisivat käyttää sellaiset asiakkaat, joilla on jatkuvaa ja laaja-alaista avun tai tuen taikka hoidon ja huolenpidon tarvetta ja jotka pystyvät joko itse tai tuettuina suunnittelemaan ja valitsemaan omat palvelunsa. Pääsääntöisesti julkisen vallan käyttöä sisältäviä palveluja ei voitaisi maksaa henkilökohtaisella budjetilla.

Maakunnan liikelaitoksen olisi huolehdittava asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta palvelujen suunnittelussa ja annettava asiakkaalle selvitys palvelujen saatavuudesta, laadusta ja kustannuksista. Ennen henkilökohtaisen budjetin myöntämistä olisi myös laadittava asiakassuunnitelma. Mikäli asiakas kieltäytyisi henkilökohtaisesta budjetista, vastaisi liikelaitos palvelujen tuottamisesta muulla tavoin.

Henkilökohtainen budjetti olisi laadittava joko määräajaksi tai toistaiseksi voimassa olevaksi. Henkilökohtaisen budjetin toteutumista olisi arvioitava vähintään vuosittain. Muutoksia voitaisiin tehdä tarvittaessa ja asiakkaan tai hänen lähiomaisen tai muun läheisen henkilön tai laillisen edustajan taikka palveluntuottajan tai maakunnan liikelaitoksen ehdotuksesta.

5 Järjestämisvastuun vaihtoehtoja

Ellei muihin toimenpiteisiin ryhdytä, tulee Kårkullan järjestämisvastuu siirtymään yksittäisille maakunnille. Edellä todetun mukaisesti riski on silloin suuri ettei yksikään maakunta pystyisi järjestämään ruotsinkielisiä erityishuoltopalveluja asiakkaiden tarpeita ja lain vaatimuksia vastaavalla tasolla.

Sen tilanteen välttämiseksi järjestämisvastuun siirtäminen yhdelle kaksikieliselle maakunnalle olisi perusteltua. Se mahdollistaa vastaanottavalle maakunnalle järjestämisvastuun edellyttämien viranomais- ja asiantuntijatoimintojen osaamisen rakentamisen järjestämisvastuun hoitamiseksi asiakkaiden tarpeiden ja lain vaatimuksen edellyttämällä tavalla.

Pitkäjänteisen ratkaisun löytäminen järjestämisvastuukysymykseen on tärkeää kehitysvammaisten ja muiden vammaisten asiakasryhmien tarvitsevien palvelujen turvaamiseksi. Tällöin vastuumaakunta pystyy pitkäjänteisesti rakentamaan toiminnan jatkuvan kehittämisen ja parantamisen edellyttämää osaamista, henkilöstöresursseja ja infrastruktuuria.

Pitkäjänteinen ratkaisu on myös tärkeä jatkuvuuden luomiseksi. Jatkuvuus ja ennustettavuus ovat kyseisille asiakasryhmille erittäin tärkeitä arvoja, sillä

- erilaiset asumispalvelut muodostavat palvelukokonaisuuden keskeisen osan ja asunto on asiakkaan koti, ja
- henkilökunnan ja asiakkaiden väliset pitkäaikaiset suhteet, jatkuvuus päivittäisissä rutiineissa ja hoitokäytännöissä sekä toiminnan pitkäjänteinen seuranta ja kehittäminen ovat kyseisen toiminnan keskeisiä laatutekijöitä.

Jäljempänä tarkastellaan ruotsinkielisten erityishuoltopalvelujen ja muiden vammaispalvelujen järjestämisvastuun vaihtoehtoisia määrittämistapoja. Vaihtoehtoja kuvataan priorisointijärjestyksessä sen mukaan, miten hyvin ne turvaavat näille palveluille leimallista pitkäjänteisten ratkaisujen tarvetta. Vaihtoehdot ovat:

- että järjestämisvastuu annetaan laissa yhdelle maakunnalle;
- että järjestämisvastuu annetaan valtioneuvoston asetuksessa yhdelle maakunnalle;
- että järjestämisvastuu annetaan yhdelle maakunnalle maakuntien välisellä sopimuksella.

Tässä muistiossa ei oteta kantaa siihen, mille maakunnalle järjestämisvastuu olisi siirrettävä. Mahdolliset vaihtoehdot ovat Varsinais-Suomi, Uusimaa ja Pohjanmaa.

5.1 Järjestämisvastuu annetaan laissa yhdelle maakunnalle

Paras tapa ratkaista järjestämisvastuu pitkäjänteisellä tavalla olisi säätämällä laissa että järjestämisvastuu annetaan yhdelle maakunnalle. Se voitaisiin tehdä lisäämällä lakiehdotuksiin seuraavat säädökset:

- maakuntalain 7 §:ään uusi 2 momentti, joka kuuluisi:
Ruotsinkielisten vammaispalvelujen järjestämisvastuusta säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa,
- sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 11 §:ään uusi 3 momentti, joka kuuluisi:
Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 14 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdissa tarkoitetuista vammaispalveluista ruotsin kielellä vastaa X maakunta, ja
- maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaannpanosta annetun lain 18 §:ään uusi 2 momentti, joka kuuluisi:
Kårkulla samkommun siirretään varoineen ja velkoineen sekä sitoumuksineen X maakuntaan 1 päivänä tammikuuta 2020, sekä
- asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain 28 §:n 2 momentin toiseen lauseeseen poikkeus, jolloin kyseinen lause kuuluisi:
Maakunta ei saa myöskään ottaa henkilökohtaista budjettia käyttöön järjestämislain 11 §:ssä tarkoitetuissa suuremmiksi kokonaisuuksiksi koottavissa palveluissa eikä laajan ympärivuorokautisen päivystyksen palveluissa, paitsi sosiaalihuoltolain (1301/2014) 14 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdissa tarkoitetuissa vammaispalveluissa.

Tällaisen ratkaisun myötä Kårkulla samkommun kohdeltaisiin maakuntauudistuksessa tasavertaisesti niiden suomenkielisten erityishuoltopiirien kanssa, joiden jäsenkunnat sijaitsevat yhden maakunnan alueella, ja nykyisen organisaation erityisosaaminen ja muut resurssit voitaisiin sellaisinaan siirtää yhdelle kaksikieliselle maakunnalle. Näin voidaan käytännössä turvata ruotsinkielisten kehitysvammaisten ja muiden vammaisten perustuslailliset oikeudet.

Arvioitaessa ehdotettujen lakien suhdetta perustuslakiin todetaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettavan lain 11 §:n osalta (HE 15/2017, s. 666) todetaan seuraavaa:

"Lisäksi suurempiin kokonaisuuksiin kokoaminen laajenisi sosiaalihuoltoon. Myös sosiaalihuollossa palvelujen laadun varmistaminen on potilasturvallisuuden kaltainen painava peruste kaventaa itsehallintoa sellaisten palvelujen kohdalla, jotka edellyttävät esimerkiksi tehtävän vaativuuden tai harvinaisuuden vuoksi sellaista ammattiosaamista, jota ei ole kaikissa maakunnissa saatavissa tai joissa palvelujen kokoaminen joihinkin maakuntiin turvaa olennaisella tavalla kokemuseräisen tiedon karttumisen kautta palvelujen laatua ja asiakasturvallisuutta."

Joskin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettavan lakiehdotuksen 11 § on ensisijaisesti laadittu vaativan erikoissairaanhoidon tarpeista käsin, lienee se yllä mainittu huomioon ottaen varsin hyvin sovellettavissa myös erityishuoltopalveluihin ja muihin vammaispalveluihin. Niin ikään lienee selvää, että edellä esitetty lisäys olisi täysin linjassa kyseisen pykälän kantavan perusajatuksen kanssa.

5.2 Järjestämisvastuu annetaan valtioneuvoston asetuksessa yhdelle maakunnalle

Ratkaisu joka ei toisi samaa vakautta ja pitkäjänteisyyttä kuin lakisääteinen järjestämisvastuu olisi, että ruotsinkielisen erityishuollon ja muiden vammaispalvelujen järjestämisvastuu annettaisiin valtioneuvoston asetuksella yhdelle kaksikieliselle maakunnalle.

Maakuntalakiehdotuksen 7 §:n mukaan maakuntien tehtävien järjestäminen voitaisiin siten kuin laissa erikseen säädettäisiin koota yhdelle tai useammalle maakunnalle, jos se olisi välttämätöntä palvelujen laadun ja saatavuuden parantamiseksi, kielellisten oikeuksien toteutumisen edistämiseksi, riittävien henkilöstö- ja muiden voimavarojen tai tehtävässä tarvittavan erityisasiantuntemuksen turvaamiseksi taikka muusta vastaavasta ja perustellusta syystä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lakiehdotuksen 11 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää siitä, että osa sosiaalihuoltoon ja terveydenhuoltoon kuuluvista palveluista ja tehtävistä voitaisiin koota suurempiin kokonaisuuksiin yhdelle tai useammalle maakunnalle, jos se olisi välttämätöntä palvelujen saatavuuden ja laadun sekä asiakkaiden oikeuksien varmistamiseksi tehtävän vaativuuden, harvinaisuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella.

Tällöin vastuumaakunta mm. päättäisi palvelujen tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä, palvelun tuottamistavasta, tuottamisen valvonnasta ja viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä näissä palveluissa. Muilla maakunnilla ei olisi päätösvaltaa 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista palveluista, eivätkä ne saisi tuottaa tai hankkia muualta mainittuja palveluja.

5.3 Maakunnat sopivat järjestämisvastuun antamisesta yhdelle maakunnalle

Mikäli järjestämisvastuusta säätäminen lailla tai valtioneuvoston asetuksella osoittautuisi poliittisesti liian vaikeaksi, voisivat kaksikieliset maakunnat sopia siitä, että järjestämisvastuu annetaan yhdelle niistä. Se tulisi silloin nähdä väliaikaisena ratkaisuna. Tavoitteen tulisi olla että järjestämisvastuusta säädettäisiin lailla tai vähintään valtioneuvoston asetuksella.

Maakuntalakiehdotuksen 7 §:n mukaan maakunta voisi sopia lakisääteisen tehtävänsä järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle maakunnalle. Vastuumaakunta vastaisi silloin mm. asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta, palvelujen tarpeen, määrän, laadun ja tuottamistavan määrittelemisestä sekä palveluihin liittyvistä viranomaistehtävistä. Maakunta vastaisi tehtäviensä rahoituksesta, vaikka järjestämisvastuu olisi siirretty toiselle maakunnalle.

Käytännössä sopimus pohjainen ratkaisu ei toisi riittävää vakautta ja pitkäjänteisyyttä, jotta ruotsinkieliset vammaispalvelut pystyttäisiin hoitamaan asiakkaiden tarpeet ja lain vaatimukset täyttävällä tavalla. Todennäköisesti maakuntien väliset yhteistoimintasopimukset tehtäisiin kuntien välillä sovellettavan käytännön mukaisesti. Siten sopimukset solmittaisiin neljäksi vuodeksi kerrallaan niin, että ne voitaisiin irtisanoa päättymään valtuustokauden lopussa.

Maakuntalakiehdotuksen mukaan myös pidemmät maakuntien väliset sopimukset olisivat mahdollisia. Käytännössä neljän vuoden sopimuskausiin perustuva käytäntö olisi kuitenkin todennäköisesti poliittisesti välttämätön

- ottaen huomioon maakuntavaltuuston muuttuvat puoluepoliittiset voimasuhteet, puolueiden pyrkimys vaikuttamaan maakunnan palvelujen tuottamistapoihin sekä
- maakunnan palvelustrategia, joka lakiehdotuksen mukaan tehtäisiin valtuustokausittain.

6 Tuotantovastuun vaihtoehtoja

Edellisessä luvussa kuvattiin kolme vaihtoehtoista antaa koko maan ruotsinkielisten erityishuoltopalvelujen ja muiden vammaispalvelujen järjestämistä yhdelle maakunnalle. Yllä mainituista syistä lakisääteinen järjestämistä vastuu olisi paras vaihtoehto.

Toiseksi paras on järjestämistä vastuusta säätäminen valtioneuvoston asetuksella. Mikäli näiden vaihtoehtojen toteuttaminen sote- ja maakuntauudistuksen voimaantumisen yhteydessä osoittautuisi poliittisesti liian vaikeaksi, mahdollinen väliaikainen ratkaisu olisi järjestämistä vastuusta sopiminen asianomaisten maakuntien välisessä sopimuksessa.

Samassa yhteydessä kun ruotsinkielisten erityishuoltopalvelujen ja mahdollisesti muiden vammaispalvelujen järjestämistä vastuu jollakin yllä kuvatuista vaihtoehtoisista tavoista annetaan yhdelle maakunnalle, olisi myös palvelutuotanto järjestettävä asianmukaisella tavalla.

Järjestämistä vastuun ottavan maakunnan tulisi yhdessä muiden asianomaisten maakuntien kanssa päättää, miten palvelutuotanto järjestetään. Tässä yhteydessä tulisi ottaa kantaa kahteen pääkysymykseen:

1. Tulisiko vastuumaakunnan pääliikelaitoksen hoitaa järjestämistä vastuu, vai tulisiko vastuumaakunnan perusta erillinen liikelaitos ruotsinkielisiä vammaispalveluja varten, ja
2. Miten asiakaseteleillä ja henkilökohtaisella budjetilla maksettavien palvelujen yhtiöittäminen tulisi toteuttaa.

6.1 Erillinen liikelaitos tuo merkittäviä etuja

Maakuntalakiehdotuksen 52 §:n mukaan jokainen maakunta perustaisi yhden tai useamman liikelaitoksen, jonka tehtävänä olisi tuottaa maakunnan järjestämistä vastuulle kuuluvia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, muita sille erikseen säädettyjä palveluja ja maakunnan sille järjestämistä vastuunsa perusteella osoittamia tehtäviä. Liikelaitos vastaisi tehtäviinsä liittyvistä viranomais-toiminnoista.

Maakunnat eivät olisi itsenäisiä oikeushenkilöitä vaan kuuluisivat maakunnan organisaatioon, kuitenkin niin että niillä olisi omat lakisääteiset tehtävänsä. Jokaisella liikelaitoksella tulisi olla johtokunta, joka olisi 29 §:ssä tarkoitettu maakunnan toimitusjohtaja ja johtaja, joka olisi virkasuhteessa maakuntaan.

Maakunnassa jolla olisi vain yksi liikelaitos se vastaisi kaikista maakuntalaki-, valinnanvapauslaki-, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki- ja muiden lakiehdotusten mukaan maakunnan liikelaitokselle kuuluvista tehtävistä. Maakuntavaltuusto voisi myös päättää, että maakunnalla olisi useita liikelaitoksia eri tehtävillä.

Edellä tarkemmin kuvatuista syistä erityishuollon ja muiden vammaispalvelujen sekä heidän läheisten kannalta on ratkaisevan tärkeää että palvelut tuotetaan asiakkaan kielellä sekä

asiakkaan omassa kieli- ja kulttuuriympäristössä. Turvallisten, laadukkaiden ja kustannustehokkaiden palvelujen tarjoamisen tärkeä edellytys on, että palveluorganisaation työkieli on sama kuin asiakkaan äidinkieli.

Parhaiten nämä kriteerit täytettäisiin jos maakunta perustaisi erillisen liikelaitoksen jolle annetaan ruotsinkielisten erityishuoltopalvelujen ja muiden vammaispalvelujen järjestämisvastuu. Se olisi siis suositeltava vaihtoehto.

6.2 Yksi tai useampi palveluja tuottava osakeyhtiö

Valinnanvapauslakiehdotuksen 26 §:n mukaan asiakassetelillä maksettavat palvelut saisi ainoastaan tuottaa yksityinen palveluntuottaja, eli osakeyhtiö, yhdistys, säätiö tai muu yksityisoikeudellinen tuottaja. Asiakasseteliä vastaan ei voitaisi saada liikelaitoksen tuottamia palveluja, mutta maakunnan kokonaan tai osittain omistama yhtiö voisi toimia asiakassetelipalvelujen tuottajana. Lakiehdotuksen 28 §:n mukaan samat ehdot koskisivat henkilökohtaisella budjetilla maksettavia palveluja.

Voidakseen tarjota palveluja asiakasseteliä ja henkilökohtaista budjettia vastaan vastuumaakunnan tulisi omistaa yksi tai useampi osakeyhtiö. Tältä osin olisi syytä harkita kahta vaihtoehtoa:

1. Vastuumaakunta perustaisi joko yksin tai yhdessä muiden asianomaisten maakuntien kanssa osakeyhtiön, joka tuottaisi palveluja koko maassa tarpeen mukaan, tai
2. Perustettaisiin erilliset yhtiöt jokaista palveluja ostavaa maakuntaa varten; kunkin yhtiön osakkaina olisivat vastuumaakunta ja kukin maakunta, jossa palvelut tuotetaan.

Kummallakin vaihtoehdolla olisi ilmeisiä etuja.

- Yhden osakeyhtiön mallin rakenne olisi suhteellisen yksinkertainen, ja sen tehokas johtaminen olisi helpompaa. Toiminnan harjoittaminen samassa, vastuumaakunnasta ja sen kokonaan omistamasta yhtiöstä koostuvassa konsernissa mahdollistaisi resurssien käytön optimoinnin. Todennäköisesti tämä malli edellyttäisi myös muiden maakuntien edustusta ja vaikutusvaltaa liikelaitoksen johtokunnassa ja/tai osakeyhtiön hallituksessa. Sen konkreettisia toteuttamistapoja kuvataan jäljempänä.
- Maakuntakohtaisten yhtiöiden malli saattaisi sitouttaa maakuntia vahvemmin yhteiseen toimintamalliin. Toisaalta resurssit ja osaaminen hajautettaisiin usealle yhtiölle eri omistus pohjalla, mikä saattaisi olla kielteistä toiminnallisen kokonaisuuden kannalta. Myönteinen puoli voisi olla, että usean yhtiön malli pidemmällä aikavälillä edistäisi kilpailua ja valinnanvapautta.

Niille asiakkaille jotka eivät pysty tai suostu ottamaan vastaan asiakaseteleitä tai henkilökohtaista budjettia liikelaitos voisi

- tuottaa palvelut itse;
- ostaa palveluja maakunnan omalta yhtiöltä;
- ostaa palveluja toiselta maakunnalta; tai
- ostaa palveluja ulkopuolisilta palveluntuottajilta markkinoilla.

Hankintalakia ei sen 15 §:n mukaan sovellettaisi hankintaan, jonka maakunta tekisi yhden tai useamman maakunnan kokonaan omistamalta osakeyhtiöltä, edellyttäen että yhtiön myynti

ulkopuolisille ei ylittäisi viittä prosenttia eikä 500 000 euroa. Sellaisia ostoja ei siis tarvitsisi kilpailuttaa julkisia hankintoja koskevien sääntöjen mukaan.

Hankintalain 16 §:n mukaan myöskään muilta maakunnilta tehtyjä ostoja ei tarvitsisi kilpailuttaa tällaisissa tapauksissa, edellyttäen että edellä kohdassa 4.2 kuvatut ehdot täyttyisivät.4.2

Maakunnan ostaessa palveluja ulkopuolisilta palveluntuottajilta markkinoilta hankintalakia kuitenkin sovellettaisiin, ja palvelut olisi hankittava julkisesti lain kynnysarvojen ylittyessä.

7 Maakuntien välinen yhteistyö ei olisi julkista hankintaa

Kuten edellä todetaan, paras vaihtoehto on ruotsinkielisten erityishuoltopalvelujen ja muiden vammaispalvelujen järjestämistä sääntäminen lailla yhden kaksikielisen maakunnan tehtäväksi. Toiseksi paras vaihtoehto on vastaavan säännöksen sisällyttäminen valtioneuvoston asetukseen.

Mikäli järjestämistä sääntäminen lailla tai asetuksella osoittautuisi poliittisesti liian vaikeaksi, voisivat kaksikieliset maakunnat sopia järjestämistä sääntämisestä yllä mainitun mukaisesti.

Riippumatta siitä, siirrettäisiinkö järjestämistä vastuu lailla tai asetuksella vai maakuntien välisellä sopimuksella, kyseessä olisi maakuntalakiehdotuksen 46 §:ssä tarkoitettu maakuntien yhteistoiminta, johon kyseisen lakiehdotuksen 47–51 §:n säännökset sovellettaisiin.

Ehdotetun 47 §:n mukaan jos maakunta sopisi 7 §:n mukaisesti maakunnalle laissa säädetyn tehtävän järjestämistä vastuu siirtämisestä toiselle maakunnalle, siirtämiseen ei sovellettaisi hankintalakia.

Maakunnat voisivat myös tuottaa palveluja yhteistoiminnassa, jos yhteistoiminnasta säädettäisiin lailla tai kysymys olisi edellä kappaleissa 4.2 ja 6.2 kuvattu hankintalain 15 tai 16 §:ssä tarkoitettu hankinnasta.4.26.2

8 Yhteinen lautakunta ja/tai johtokunta

Maakuntalakiehdotuksen 48 §:n mukaan maakunta voisi tehtävää yhden tai useamman maakunnan puolesta siten, että maakunnilla on yhteinen toimielin, joka vastaisi tehtävän hoitamisesta. Tehtävää hoitavaa maakuntaa kutsuttaisiin vastuumaakunnaksi. Ehdotetussa 49 §:ssä todetaan mistä asioista yhteistä toimielintä koskevassa sopimuksessa ainakin on sovittava.

Ehdotetussa 29 §:ssä, otsikolla "Maakunnan toimielimet", mainitaan 1 momentissa maakunnan pakolliset toimielimet sekä 2 momentissa ne vapaaehtoiset toimielimet, jotka maakunta voi asettaa. Kyseisen pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan maakuntavaltuusto voisi asettaa "maakunnan toimielimen alaisena toimivia johtokuntia tietyn tehtävän hoitamista varten".

Maakuntalakiehdotuksen 52 §:n 2 momentin mukaan maakunnan liikelaitos toimisi maakunnan osana. Liikelaitoksen johtokunta olisi siis maakunnan toimielin, joka myös voisi olla 48–49 §:ssä tarkoitettu yhteinen toimielin.

Maakuntien välisellä sopimuksella voitaisiin siis, jos niin halutaan, sopia vastuumaakunnassa toimivasta

- yhteisestä lautakunnasta, jolla olisi kyseisten palvelujen järjestämisvastuu,
- palvelutuotannosta vastaavan liikelaitoksen yhteisestä johtokunnasta, tai
- sekä yhteisestä lautakunnasta ja liikelaitoksen yhteisestä johtokunnasta.

Ehdotetun 49 §:n mukaan yhteistä toimielintä koskevassa sopimuksessa olisi mm. sovittava toimielimen kokoonpanosta ja muiden maakuntien oikeudesta valita toimielimen jäseniä. Yhteistä lautakuntaa ja/tai liikelaitoksen yhteistä johtokuntaa koskevassa sopimuksessa voitaisiin siis sopia muiden maakuntien oikeudesta valita osa jäsenistä.

Ehdotetun 30 §:n mukaan vastuumaakunnan valtuusto voisi päättää, että muu toimielin kuin maakuntavaltuusto valitsisi johtokunnan jäsenet tai osan jäsenistä, ja että johtokunnan jäsenet tai osa sen jäsenistä valittaisiin maakunnan asukkaiden, henkilöstön tai palvelujen käyttäjien esityksestä.

Mikäli niin toivotaan, vastuumaakunnan hallintosääntöön olisi siis mahdollista ottaa säännös, jonka mukaan osa ruotsinkielisiä erityishuoltopalveluja ja muita vammaispalveluja hoitavan liikelaitoksen johtokunnan jäsenistä valittaisiin palvelujen käyttäjien esityksestä.

9 Lainsäädäntöä koskevat johtopäätökset ja suositukset

Tässä luvussa kerrataan lainsäädäntöä koskevia johtopäätöksiä ja suosituksia. Kyseisiä ratkaisuja perusteluineen kuvataan tarkemmin edellä luvussa 5.

9.1 Järjestämisvastuusta tulisi säätää lailla

Paras tapa saavuttaa vammaispalvelujen keskeisiä laatutekijöitä muodostava pitkäjänteisyys, jatkuvuus ja vakaus on, että ruotsinkielisten erityishuoltopalvelujen ja muiden vammaispalvelujen järjestämisvastuusta säädetään lailla. Konkreettiset ehdotukset asianomaisiin lakeihin ja lakiehdotuksiin otettaviksi muotoiluiksi sisältyvät kappaleeseen 5.1.5.1

Mikäli järjestämisvastuusta säätäminen lailla osoittautuisi poliittisesti liian vaikeaksi, tulisi eduskunnan edellyttää että vastaavat säännökset annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Se tulisi silloin nähdä väliaikaisena ratkaisuna. Pidemmän aikavälin tavoitteena tulisi olla järjestämisvastuusta säätäminen lailla.

Mikäli tarvittavien säännösten ottamista lakiin tai asetukseen jostakin syystä ei katsottaisi mahdolliseksi, tulisi kaksikielisten maakuntien sopia kyseisten palvelujen järjestämisvastuun siirtämisestä yhdelle maakunnalle maakuntalakiehdotuksen 7 §:n mukaisesti. Käytännössä kyseeseen tulisivat Varsinais-Suomen, Uudenmaan ja Pohjanmaan maakunnat.

10 Maakuntien välisen yhteistyön käytännön toteutuksesta

Tässä luvussa kuvataan niitä konkreettisia rakenteita, joilla yllä kuvattu lakisääteisten tehtävien koskeva yhteistyö voitaisiin käytännössä toteuttaa. Tässä luvussa ei ehdoteta muutoksia eduskunnan käsittelyssä oleviin lakiehdotuksiin, vaan tavoitteena on näyttää miten edellä ehdotetut ratkaisut voitaisiin käytännössä toteuttaa maakuntien toiminnassa. Kyseisiä järjestelyjä kuvataan yksityiskohtaisemmin edellä luvuissa 6–8.

10.1 Yhteisen lautakunnan perustaminen

Riippumatta tavasta jolla kyseisten palvelujen järjestämisvastuu siirrettäisiin yhdelle maakunnalle vastuumaakuntaan olisi vahvat syyt perustaa yhteinen lautakunta, johon kaikkien asianomaisten maakuntien valtuustot valitsisivat jäseniä.

Yhteinen lautakunta olisi vastuumaakunnan toimielin. Se toimisi vastuumaakunnan valtuuston alaisena, ja sen talousarvio sisältyisi vastuumaakunnan talousarvioon.

Yhteisestä lautakunnasta, sen tehtävistä ja sen jäsenten valitsemisesta tulisi säätää vastuumaakunnan hallintosäännössä. Jotta vastuusuhteet olisivat mahdollisimmat selkeät olisi suositeltavaa, että hallintosäännössä säädettäisiin että vastuumaakunta valitsisi lautakunnan puheenjohtajan.

Mikäli muille maakunnille annetaan oikeus valita yhteisen lautakunnan jäseniä, tulisi lautakunnan toimivalta rajoittaa käsittämään vain yhteisesti hoidettavat tehtävät. Muilta osin yhteistä lautakuntaa tulisi hallinnollisesta näkökulmasta kohdella vastuumaakunnan muiden lautakuntien tavoin.

10.2 Liikelaitoksen ja yhteisen johtokunnan perustaminen

Erityishuoltopalvelujen ja muiden vammaispalvelujen tärkeän laatutekijän muodostavan kieli- ja kulttuuriympäristön luomiseksi olisi perusteltua että vastuumaakunta perustaisi erillisen liikelaitoksen, joka vastaisi kyseisten palvelujen tuotannosta. Kuten yhteinen lautakunta, myös liikelaitoksen johtokunta voisi olla yhteinen toimielin.

Käyttäjien ja heidän läheistensä vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi kannattaisi harkita sellaisen määräyksen ottamista vastuumaakunnan hallintosääntöön, jonka mukaan osa johtokunnan jäsenistä valittaisiin palvelujen käyttäjien esityksestä.

Johtokunnan ensisijainen tehtävä olisi liikelaitoksen toiminnan ohjaaminen ja valvominen. Jäsenten valinnassa olisi tarkkaan noudatettava maakuntalakiehdotuksen 55 §:ää, jonka mukaan johtokunnan jäsenellä tulee olla riittävä talouden ja liiketoiminnan tai laitoksen toimialan johtamisen asiantuntemus. Jäsen ei saa olla maakunnan toisen toimielimen eikä maakunnan tytäryhteisön hallituksen jäsen.

10.3 Yhden tai useamman osakeyhtiön perustaminen

Maakunnan liikelaitos ei saisi tuottaa asiakaseteleillä tai henkilökohtaisella budjetilla maksettavia palveluja. Pystyäkseen tarjoamaan sellaisia palveluja vastuumaakunnan olisi perustettava yksi tai useampi osakeyhtiö. Käytännössä suurin osa palvelutuotannossa voitaisiin hoitaa osakeyhtiömuodossa; vain viranomastoiminnat olisi hoidettava liikelaitoksen toimesta. Yllä mainituilla ehdoilla liikelaitos voisi ostaa muita kuin asiakaseteleillä tai

henkilökohtaisella budjetilla maksettavia palveluja yhden tai useamman maakunnan omistamilta osakeyhtiöiltä ilman kilpailuttamista.

Yhteisen osakeyhtiön perustaminen olisi suotavaa, jotta ruotsinkielisten vammaispalvelujen resurssit ja osaaminen pystyttäisiin kokoamaan mahdollisimman vahvaksi kokonaisuudeksi. Toisaalta seudullisen sitoutumisen, kilpailun ja valinnanvapauden näkökulmat voisivat mahdollisesti puoltaa usean seudullisen osakeyhtiön mallia.

Riippumatta siitä, päädytäänkö yhden vai useamman osakeyhtiön perustamiseen, voitaisiin hallituksen kokoonpanosta sopia osakassopimuksessa. Toiminnan luonteen ja lain in-house-vaatimuksen kannalta olisi perusteltua että yhtiöjärjestykseen otettaisiin lunastuslauseke, jonka mukaan muilla maakunnilla olisi oikeus lunastaa maakunnan myytäviksi tarjoamat osakkeet.

11 Yhteystiedot

Kårkulla samkommun

Kuntayhtymäjohtaja Sofia Ulfstedt
sofia.ulfstedt@karkulla.fi
050 389 1120
www.karkulla.fi

Henricson Ab

TJ, OTM Marcus Henricson
marcus@henricson.fi
050 696 11
www.henricson.fi